

Capitolul I

Introducere în dreptul regimurilor matrimoniale

Secțiunea 1

Noțiunea de regim matrimonial

§ 1. Preliminarii

Căsătoria produce profunde modificări în statutul patrimonial al persoanei, creând o configurație specifică a drepturilor și obligațiilor, distinctă de statutul persoanelor celibatate, chiar dacă acestea trăiesc într-o uniune de fapt.

S-a arătat că¹, dintre toate actele și faptele juridice care dau naștere raporturilor juridice de familie, căsătoria produce cele mai numeroase efecte patrimoniale asupra persoanei. Pe de o parte, în timpul căsătoriei se nasc drepturi și obligații patrimoniale între soți, circumscrise vieții de familie, în cadrul cărora raporturile afective dintre soți prevalează adeseori asupra intereselor individuale; pe de altă parte, persoana căsătorită, care intră cu terții în rețeaua de raporturi juridice care formează circuitul civil, nu poate fi privită ca un cocontractant obișnuit. Chiar și atunci când un soț încheie singur un act juridic, nu se poate face abstracție de faptul că, în realitate, soții constituie „o unitate”, de natură să „perturbe” standardele operațiunilor juridice curente.

Multe dintre instituțiile din dreptul comun suferă în cadrul reglementării regimurilor matrimoniale „deformări” explicabile prin necesitatea adaptării lor la specificul raporturilor dintre soți.

---

¹ A se vedea Ph. Malaurie, L. Aynès, Les régimes matrimoniaux, 2e éd., Defrénois, 2007, p. 1-2.

Regimul matrimonial se situează, astfel, la răscrucea dintre statutul personal și statutul patrimonial al persoanei.

Pe de altă parte, în reglementarea regimurilor matrimoniale este necesar să se asigure un echilibru. Îndepărtarea de dreptul comun nu trebuie să conducă la o complexitate abruptă a regimurilor matrimoniale, pentru că aceasta poate avea un efect de bumerang: îndepărtarea de instituția căsătoriei și „instigarea” la concubinaj. De aceea, cu cât reglementarea regimurilor matrimoniale este mai complicată, cu atât se poate ajunge la efectul contrar, mai ales în condițiile în care se remarcă o anumită instabilitate a căsătoriei în societatea contemporană, concurată de diverse forme de parteneriat sau uniuni de fapt, de unde și tendința inversă de a apropia statutul patrimonial al persoanei căsătorite de acela al persoanei celibatate, prin „banalizarea” raporturilor patrimoniale dintre soți.

§ 2. Noțiune

Lato sensu noțiunea de „regim” desemnează un ansamblu de norme juridice, în timp ce termenul de „matrimonial” desemnează căsătoria (lat. „*matrimonium*” – căsătorie).

Din punct de vedere etimologic, regimul matrimonial se referă la tot ceea ce privește căsătoria, fie că este vorba de raporturi personale, fie de raporturi patrimoniale.¹

Stricto sensu regimul matrimonial desemnează statutul patrimonial al soților. Tradițional, noțiunea este folosită într-un sens restrâns, tehnic, pentru a desemna totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile dintre soți, precum și raporturile dintre aceștia și terți cu privire la bunurile și datoriile soților.²

---

¹ A. Colomer, *Droit. civil. Régimes matrimoniaux*, 10e éd., Litec, Paris, 2000, p. 2-3.

² A se vedea I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a VIII-a revizuită și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 57.

Într-o formulă sintetică, regimul matrimonial, „una din legile primordiale ale familiei”,¹ nu reprezintă altceva decât „statutul care reglementează interesele patrimoniale ale soților în timpul căsătoriei”.²

S-a arătat³ că originea latină a cuvântului induce ideea că, de fapt, regimul matrimonial ar desemna raporturile nepatrimoniale dintre soți, deoarece, la rândul lui, termenul „*matrimonium*” are rădăcina în cuvântul „mater” (mamă). Numai printr-o convenție lingvistică, noțiunea de regim matrimonial desemnează raporturile patrimoniale care decurg din căsătorie, ceea ce se explică printr-o „contaminare” cu instituția convenției matrimoniale.

Cu toate acestea, regimul matrimonial nu acoperă totalitatea raporturilor patrimoniale dintre soți sau dintre soți și terți, precum *obligatia de întreținere*, *liberalitățile*, *drepturile succesoriale*, ci doar acele raporturi patrimoniale care își au izvorul direct în căsătorie.

§ 3. Reglementare

În prezent, regimul matrimonial legal al comunității de bunuri este reglementat de Codul familiei (Legea nr. 4/1953, intrată în vigoare la 1 februarie 1954), art. 30-36.

Noul Cod civil (Legea nr. 287 din 17 iulie 2009) reglementează relațiile de familie în Cartea a II-a intitulată „Despre familie” (art. 258-534).⁴

Regimurile matrimoniale sunt reglementate în Titlul II „Căsătoria”, Capitolul VI „Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților”, art. 312-372.

¹ În acest sens, a se vedea *D. Alexandresco*, Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român, vol. VIII, Partea I, Atelierele Grafice Socec & Co., București, 1916, p. 4.

² A se vedea *M. Eliescu*, Curs de drept civil. Regimuri matrimoniale, București, 1948, p. 3.

³ A se vedea *P. Vasilescu*, Regimuri matrimoniale. Parte generală, ed. a II-a revizuită, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 18.

⁴ Noul Cod civil român, (în continuare „Noul Cod civil” sau „Noul Cod”), a fost adoptat de Parlament prin Legea nr. 287/2009 (M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009), în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 22 iunie 2009.

Art. 2664 din Noul Cod civil prevede că acesta va intra în vigoare la data care va fi stabilită prin legea de punere în aplicare a acestuia. În termen de 12 luni de la data publicării Codului civil, Guvernul va supune Parlamentului spre adoptare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului civil. Prin legea de punere în aplicare, Codul familiei va fi abrogat.

Secțiunea a 2-a

Fundamentul regimului matrimonial

§ 1. Căsătoria – fundament al regimului matrimonial

De aici postulatul că „*nu există căsătorie fără regim matrimonial*”. Cu toate acestea, dată fiind diversitatea sistemelor de drept, noțiunea de regim matrimonial, astfel cum a fost definită, nu se regăsește ca atare în toate sistemele. Astfel, sistemul de *drept musulman și cel de „common law”*¹ se plasează oarecum în afara concepției continentale, în sensul că ignoră practic regimurile matrimoniale. Elementul caracteristic acestor sisteme este ideea de separație, astfel încât raporturile patrimoniale dintre soți nu cunosc o autonomie de reglementare, ci sunt inserate în dreptul comun. În schimb, în *dreptul continental* tendința este aceea de a accentua particularitățile raporturilor patrimoniale dintre soți, insistând asupra unui *statut patrimonial specific* al persoanei căsătorite față de persoana celibatară.²

Dincolo însă de aceste particularități ale unor sisteme de drept, în principiu, căsătoria implică întotdeauna un regim matrimonial.

§ 2. Regimuri para-matrimoniale extrinseci căsătoriei

Mutațiile care au avut loc în cadrul familiei tradiționale, atât din punct de vedere sociologic, cât și juridic, repun în discuție într-o anumită măsură fundamentul juridic al raporturilor de familie și, pe cale de consecință, fundamentul regimurilor matrimoniale.

În acest sens, se pune întrebarea dacă se poate vorbi de regim matrimonial în cazul căsătoriilor sau uniunilor între persoane de același sex.

Distinctă de aceasta este problema transsexualismului.

2.1. Căsătorii sau uniuni între persoane de același sex

Unele legislații reglementează uniunea între persoane de același sex, pe care o asimilează căsătoriei.

---

¹ A se vedea *infra* Secțiunea a 7-a.

² A se vedea A. Colomer, *op. cit.*, p. 2; P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 115-116.

Alte legislații însă reglementează uniunea dintre persoane de același sex după modelul căsătoriei, fără însă a o asimila pe deplin căsătoriei. Tot astfel, este reglementată și uniunea liberă dintre persoane de sex diferit, fără a constitui o căsătorie.

Legislație comparată.¹ Examinarea legislației europene arată că:

A. Olanda, Belgia, Spania, Norvegia și Suedia reglementează căsătoria între persoane de același sex.

În **Olanda** alinierea statutului cuplului homosexual la cel al cuplului heterosexual s-a făcut gradual, prin eliminarea progresivă a diferențelor. Astfel, la 1 ianuarie 1998, în dreptul olandez a fost introdus un parteneriat înregistrat (geregistreerd partnerschap) pentru cupluri de același sex sau de sex diferit². Aproape toate procedurile și consecințele căsătoriei se aplică și parteneriatului înregistrat.

Prin Legea din 21 decembrie 2000, intrată în vigoare la 1 aprilie 2001, a fost modificat Codul civil olandez care prevede în art. 30.1 că „o căsătorie poate fi încheiată de două persoane de sex diferit sau de același sex”³. Tot de la 1 aprilie 2001, posibilitatea de a adopta a fost deschisă și pentru partenerii de același sex, căsătoriți sau înregistrați într-un parteneriat.

Efectele căsătoriei între persoanele de sex diferit și ale căsătoriei între persoanele de același sex sunt aproape identice. Singurele diferențe se situează pe planul consecințelor parentale.

Astfel, prima diferență se referă la adopția internațională care este permisă numai în cazul căsătoriilor între persoane de sex diferit. Totuși, un membru al cuplului poate adopta singur un copil indiferent de sexul partenerului său. A doua diferență privește prezumția de paternitate. Atunci când un copil este născut de o femeie căsătorită cu un bărbat, soțul mamei este considerat

¹ Pentru dezvoltări cu privire la reglementările naționale în materia căsătoriilor sau a uniunilor între persoane de același sex în arealul comunitar, a se vedea, spre ex.: Anexa la *Cartea verde privind reglementarea conflictelor de legi în materia regimului matrimonial, tratând în special problema referitoare la competența judiciară și recunoașterea reciprocă*, [publicată de Comisia Europeană la 17.07.2006 – COM (2006) 400 final – în continuare „Anexa la Cartea verde”], p. 27 și urm.; *Studiul comparativ privind regimurile matrimoniale ale persoanelor căsătorite și patrimoniul persoanelor necăsătorite în dreptul internațional privat și în dreptul intern al statelor membre ale Uniunii Europene*, 30 aprilie 2003, realizat de Consortium ASSER-UCL la solicitarea Comisiei Europene, p. 193 și urm. (studiul poate fi consultat la adresa http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc/regimes/report_regimes_030703_fr.pdf); *Étude de législation comparée n°134*, juin 2004 – *Le mariage homosexuel*, articol disponibil la adresa: <http://www.senat.fr/lc/lc134/lc1340.html> (site consultat la data de 04.11.2009).

² Legea din 5 iulie 1997, Staatsblad (monitorul oficial olandez) 1997, nr. 324.

³ A se vedea *B. Jaluzot*, *Le mariage entre personnes de même sexe*, *Étude pour la Cour de Cassation*, în *Revue internationale de droit comparé* nr. 2/2008, p. 438.

tatăl copilului, regulă care nu se aplică atunci când copilul este născut de o femeie căsătorită cu altă femeie. Potrivit articolelor 253 (aa) și 253 (sa) din Codul civil olandez, introduse prin Legea din 4 octombrie din 2001 (Staatsblad 2001, nr. 468), intrată în vigoare la 1 ianuarie 2002, în cazul unui copil născut în cadrul unei căsătorii între două femei, acestea obțin în mod automat dreptul de a exercita autoritatea părintească asupra copilului, cu excepția cazului în care un bărbat a recunoscut copilul înainte de nașterea acestuia.

Pe de altă parte, atunci când numai unul dintre soți este părintele unui copil, celălalt soț îl poate adopta începând din momentul în care a trăit cel puțin trei ani alături de acest copil și poate deveni astfel părinte legal. Această dispoziție se aplică atât cuplurilor căsătorite, cât și celor care au încheiat un parteneriat.

În **Belgia**, s-a reglementat un cadru juridic minim pentru cuplurile homosexuale prin legea din 23 noiembrie 1998 privind coabitarea legală (publicată în *Moniteur Belge* din 12 ianuarie 1999 și intrată în vigoare la 1 ianuarie 2000). Această lege prevedea numai posibilitatea de a adera la câteva norme din regimul matrimonial primar și de a beneficia de un regim fiscal avantajos. De asemenea, legea era aplicabilă și membrilor unei familii¹.

Prin Legea din 13 februarie 2003, publicată în *Moniteur Belge* (*Belgisch Staatsblad*) din 28 februarie 2003, intrată în vigoare la 1 iunie din același an, a fost reglementată căsătoria între persoanele de același sex și au fost modificate anumite dispoziții din Codul civil².

În ceea ce privește efectele acestei căsătorii, ele sunt cvasi-identice cu cele ale căsătoriei între persoane de sex diferit cu unele diferențe. În materie de filiație, art. 143 din Codul civil belgian prevede că prezumția de paternitate nu este aplicabilă în cazul căsătoriei între persoane de același sex. Astfel, dacă în cazul căsătoriei încheiate între persoane de sex diferit filiația se stabilește față de ambii soți, în cazul căsătoriei între persoane de același sex aceasta se stabilește numai față de unul dintre soți.

De asemenea, prin Legea din 18 mai 2006, publicată în *Moniteur Belge* din 20 iunie 2006, se permite adopția simultană a unui copil de către cuplurile de același sex.

În **Spania**, o lege din 2005, intrată în vigoare la 2 iulie 2005 a modificat Codul civil spaniol în sensul legalizării căsătoriilor între persoane de același sex. Potrivit noii legi, căsătoria este supusă aceluiași condiții și are aceleași

¹ A se vedea *B. Jaluzot, loc. cit.*, p. 397.

² Pentru raportarea prevederilor Legii belgiene din 13 februarie 2003 privind căsătoria persoanelor de același sex la dispozițiile art. 12 și 53 din Convenția europeană, a se vedea hotărârea nr. 159/2004 din 20 octombrie 2004 a Curții de arbitraj din Belgia (devenită din 7 mai 2007 Curtea Constituțională), reprodusă în extras în *Supplément au Bulletin d'information sur les droits de l'homme*, nr. 65, martie-iunie 2005, p. 17. Textul integral al acestei hotărâri poate fi consultat la adresa: www.arbitrage.be.

efecte, indiferent dacă se încheie între persoane de același sex sau de sex diferit. Spania devenea astfel a treia țară din Europa care reglementa căsătoria între persoane de același sex¹.

La acestea s-au adăugat recent **Norvegia** (printr-o lege intrată în vigoare la 1 ianuarie 2009) și **Suedia** (actul normativ în materie a intrat în vigoare la 1 mai 2009).²

B. Danemarca, Germania, Anglia, Franța etc. reglementează anumite forme de parteneriat înregistrat între persoane de același sex, existând atât asemănări, cât și deosebiri față de căsătorie.

Danemarca a fost prima țară europeană care, fără a reglementa expres căsătoria între persoane de același sex, a dat posibilitatea persoanelor de același sex să înregistreze uniunea lor (Legea din 1 iunie 1989). În general, în ceea ce privește comunitatea de bunuri, impozitarea, moștenirea, efectele sunt aceleași ca și în cazul căsătoriei.

Printr-o modificare legislativă din 2004, în Danemarca se permite partenerilor să adopte copii.

În schimb, în **Germania**, potrivit Legii din 2001, parteneriatul între persoane de același sex nu are decât anumite efecte asemănătoare căsătoriei: se creează o legătură de familie, partenerii au dreptul la un nume de familie, la moștenire; în materia raporturilor patrimoniale, reglementarea este asemănătoare regimului matrimonial al soților.

În **Anglia**, în februarie 2004, Partidul Liberal Democrat a propus modificarea reglementării în sensul extinderii efectelor parteneriatului înregistrat. *Civil Partnership Act 2004*, intrat în vigoare la 5 decembrie 2005, prevede o aliniere aproape totală a efectelor juridice ale parteneriatului între persoanele de același sex de cele ale căsătoriei³.

În **Franța**⁴, Codul civil⁵ (de la art. 515-1 la art. 515-7) reglementează *pactul civil de solidaritate* (PACS) ca fiind contractul încheiat între două persoane

¹ A se vedea *R. Boustia*, Réflexions autour de la loi espagnole autorisant le mariage et l'adoption aux couples homosexuels, în *Revue française de droit constitutionnel* nr. 73/2008, p. 199-210.

² Pentru dezvoltări privind contextul adoptării legii suedeze care reglementează căsătoriile dintre persoane de același sex, a se consulta site-ul oficial al Parlamentului suedez: www.riksdagen.se.

³ Pentru dezvoltări, a se vedea *M. Westead, S. Edwards*, *Family Law*, second edition, Oxford University Press, 2008, p. 27 și urm.

⁴ În Franța este interzisă și a fost anulată o căsătorie între homosexuali, oficiată de primarul din Bègles. Recursul formulat a fost respins de Curtea de Casație, Secția I civilă, 13 martie 2007. A se vedea, *J.Fr. Renucci*, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 235.

⁵ C. civ. fr., poate fi consultat la adresa: www.legifrance.gouv.fr.

fizice majore, de sex diferit sau de același sex, pentru a-și organiza viața lor comună. Acesta, deși nu modifică starea civilă a persoanelor, asemenea căsătoriei, este supus unor condiții de fond (impedimente) asemănătoare căsătoriei (de exemplu, între aceste persoane nu trebuie să existe o legătură de rudenie sau de căsătorie, fiind totodată interzis ca o persoană să încheie asemenea pacte cu mai multe persoane). De asemenea, pactul creează unele efecte juridice asemănătoare căsătoriei, precum obligația reciprocă de sprijin material.

În ceea ce privește raporturile patrimoniale dintre părți, inițial, prin Legea nr. 99-944 din 15 noiembrie 1999, prin care s-au introdus în Codul civil dispozițiile referitoare la PACS, s-a instituit o prezumție de comunitate (indiviziune) între părți, bunurile dobândite în timpul conviețuirii fiind prezumate comune în cote egale.

Acest regim de comunitate era însă unul supletiv, părțile având posibilitatea să stabilească un alt regim de achiziție, de gestiune sau de lichidare a bunurilor dobândite în timpul conviețuirii. Prin urmare, PACS-ul oferea suport juridic uniunilor și raporturilor de familie care se stabileau în fapt, în afara căsătoriei, de o manieră asemănătoare regimurilor matrimoniale.

Ulterior, această reglementare a fost modificată prin Legea 2006-728 din 23 iunie 2006. Noile dispoziții, care au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2007, prevăd că raporturile patrimoniale dintre parteneri sunt supuse unui regim de separație, dacă aceștia nu au ales, prin convenția inițială sau printr-o convenție ulterioară modificatoare un regim de indiviziune. Regulile aplicabile acestui regim nu sunt cele din materia comunității de bunuri a soților, ci regulile indiviziunii de drept comun.

De asemenea, prin Legea nr. 526 din 12 mai 2009, a fost introdus în Codul civil art. 515-7-1, potrivit căruia condițiile de formare și efectele unui parteneriat înregistrat, precum și cauzele și efectele disoluției sale sunt supuse dispozițiilor materiale ale statului autorității care a procedat la înregistrarea parteneriatului.¹

În afara spațiului european, **Codul civil al provinciei Québec**² reglementează uniunea civilă (art. 521.1 – 521.19) prin efectul unei legi federale din 2002 care a modificat Codul civil. Căsătoria și uniunea civilă au aceleași efecte, deosebirea constând doar în modul de reglementare a condițiilor de

---

¹ Pentru dezvoltări, a se vedea *P. Hammje, Réflexions sur l' article 515-7-1 du Code civile (Loi no. 2009-526 du 12 mai 2009, article 1er)* în *Revue critique de droit international privé* nr. 3/2009, Dalloz, p. 483-491.

² C. civ. Q., poate fi consultat la adresa: www.justice.gouv.qc.ca/francais/sites/lois/quebec.htm.

formare și a celor referitoare la dizoluție. După cum s-a arătat, uniunea civilă este practic o copie a căsătoriei¹.

Jurisprudența C.E.D.O.² Se remarcă faptul că art. 12 din Convenție prevede că, începând cu vârsta nubilă, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie, conform legilor naționale care reglementează exercițiul acestui drept. Textul vizează, așadar, căsătoria între un bărbat și o femeie. Aceasta înseamnă că în stadiul actual al jurisprudenței europene, art. 12 pare a nu putea fundamenta ideea dreptului la căsătoria homosexuală³, marja de apreciere recunoscută statelor în acest domeniu rămânând importantă. Într-o decizie relativ recentă,⁴ Curtea de la Strasbourg a statuat în termeni foarte clari că „deși este adevărat că există o serie de state contractante care au extins căsătoria la partenerii de același sex, acest lucru reflectă propria lor viziune asupra rolului căsătoriei în respectivele societăți și nu poate fi dedus (...) din interpretarea dreptului fundamental astfel cum a fost instituit de către statele contractante în Convenția din 1950”. (trad. ns.)

De asemenea, având în vedere faptul că, în Europa anumite state admit căsătoria homosexuală și altele nu, se pune problema efectelor unei astfel de căsătorii în statele care nu o admit. Altfel spus, se poate discuta în ce măsură refuzul recunoașterii unei asemenea căsătorii poate fi considerat ca o atingere adusă art. 12 (dreptul la căsătorie) și chiar art. 8 (dreptul la viața privată și de familie) sau chiar art. 14 (interzicerea discriminărilor). În orice caz, speța *Goodwin*⁵ se pare că deschide calea în sensul includerii căsătoriei homosexuale în sfera de aplicare a art. 12, în condițiile în care Curtea insistă asupra disocierii între căsătorie și procreare, și, într-o manieră mai generală, asupra evoluției instituției căsătoriei.⁶

¹ A se vedea *M. Steiner*, Les régimes matrimoniaux au Canada - Entre *common law* et droit civil, în *Les régimes matrimoniaux en droit comparé et en droit international privé de A. Bonomi, M. Steiner* (coord.), Ed. Droz, Geneva, 2006, p. 267.

² Pentru dezvoltări, a se vedea *C. Nicolescu*, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la titularii și limitele dreptului la căsătorie și la întemeierea unei familii, în *Dreptul nr. 4/2009*, p. 108 și urm.

³ A se vedea și *M. Enrich Mas*, Article 12 în *La Convention européenne des droits de l'homme. Commentaire article par article de L.-E. Pettiti, E. Decaux, P.-H. Imbert*, (coord.), 2e édition, Économica, Paris, 1999, p. 443. În sensul că în jurisprudența C.E.D.O. dreptul la căsătorie nu este recunoscut în cazul homosexualilor, fără a fi indicate însă decizii/hotărâri relevante, a se vedea *B. Selejan-Guțan*, Protecția europeană a drepturilor omului, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 145.

⁴ Decizia din 28 noiembrie 2006, *R. și F. contra Regatului Unit*.

⁵ A se vedea *infra* parag. 2.2.

⁶ În acest sens, a se vedea *J.Fr. Renucci*, *op. cit.*, p. 235-236.

De lege lata în România nu există o reglementare a raporturilor dintre persoanele care conviețuiesc în uniuni libere sau o reglementare a uniunilor între persoane de același sex.

Deși Codul familiei nu prevede expres diferența de sex ca fiind o condiție esențială a căsătoriei, ea se deduce din ansamblul reglementării căsătoriei, ca și din unele texte din Codul familiei [art. 1 alin. (4): „În relațiile dintre soți, precum și în exercițiul drepturilor față de copii, *bărbatul și femeia* au drepturi egale.”; art. 25: „*Bărbatul și femeia* au drepturi și obligații egale în căsătorie.”]. Această condiție a fost considerată de domeniul evidenței¹. Lipsa diferenței de sex atrage, „*de lege lata*”, nulitatea absolută a căsătoriei², fiind în prezența unei nulități virtuale.

2.2. *Transsexualismul*

Distinctă de problema căsătoriilor sau uniunilor între persoane de același sex este problema *transsexualismului care are o consacrare legislativă de lege lata*.

În cazul transsexualismului și al schimbării sexului prin intervenție medicală, sunt aplicabile dispozițiile art. 44 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, cu modificările și completările ulterioare, care prevede că în actele de naștere și, atunci când este cazul, în cele de căsătorie sau de deces se înscriu mențiuni cu privire la modificările intervenite în starea civilă a persoanei, inclusiv în situația schimbării sexului, după rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești.³

¹ A se vedea și. I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, p. 29.

² A se vedea Trib. Suprem, Secția civilă, decizia nr. 1196/1972, C.D. 1972, p. 199.

³ Relativ recent, Curtea Constituțională s-a pronunțat cu privire la constituționalitatea art. 44 lit. i) din Legea nr. 119/1996. Autorul excepției considera că prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 22 alin. (1) privind dreptul la viață și la integritate fizică și psihică, ale art. 26 referitor la viața intimă, familială și privată și ale art. 34 alin. (1) privind dreptul la ocrotirea sănătății, întrucât dreptul persoanei cu privire la schimbarea sexului este o decizie personală privind viața sa privată, pentru care nu este necesară o hotărâre judecătorească.

Analizând aceste critici, Curtea a constatat că ele sunt neîntemeiate. „Mențiunile ce se înscriu în actele de stare civilă în temeiul unei hotărâri judecătorești țin exclusiv de natura juridică a acestor acte, precum și de statutul juridic al persoanei, având ca scop o corectă evidență a populației. Având în vedere acest regim al actelor de stare civilă, Curtea reține că încuviințarea schimbării sexului prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă este necesară pentru înscrierea mențiunilor referitoare la modificarea intervenită în starea civilă a persoanei, astfel că nu poate fi vorba de intervenția instanțelor judecătorești în

În aceste condiții, persoana care și-a schimbat sexul prin intervenție medicală se poate căsători cu o persoană care are sexul său de origine, neexistând nicio interdicție în acest sens. Ar trebui să se rețină însă obligația de comunicare a acestei împrejurări viitorului soț, în lipsă căsătoria fiind anulabilă pentru dol.¹

Jurisprudența CEDO. În anul 2002, Curtea a arătat² că, într-adevăr, art. 12 garantează dreptul pentru un bărbat și o femeie de a se căsători și de a întemeia o familie, dar a admis că astăzi criteriul de determinare a sexului nu mai poate fi exclusiv cel biologic. „De la adoptarea Convenției încoace, instituția căsătoriei a fost puternic zdruncinată de evoluția societății, iar progresele medicinei și științei au adus după sine schimbări radicale în domeniul transsexualității(...). Curtea cercetează deci pentru a ști dacă faptul că dreptul britanic reține în scopul căsătoriei sexul înregistrat la naștere constituie în speță o limitare care aduce atingere substanței însăși a dreptului de a se căsători. În această privință, ea consideră că este artificial să se afirme că persoanele care au suferit o operație de conversie sexuală nu sunt private de dreptul de a se căsători, de vreme ce, în conformitate cu legea, le este posibil să se căsătorească cu o persoană de sex opus vechiului lor sex.” Prin urmare, și având în vedere și art. 8 din CEDO, nu se poate refuza recunoașterea juridică a schimbării de sex ce a operat, astfel încât nu există nicio justificare pentru a priva o asemenea persoană de exercitarea dreptului la căsătorie, în conformitate cu art. 12 din CEDO. Este totuși distinctă pro-

---

viața intimă a unei persoane, așa cum susține autorul excepției, acesta rămânând să decidă asupra hotărârii luate.

Așadar, schimbarea sexului constituie o opțiune a persoanei în cauză, cu efecte însă asupra statutului său social care ține de ordinea publică.” [Decizia Curții Constituționale nr. 530 din 13 mai 2008 (M. Of. nr. 526 din 11 iulie 2008)].

¹ În acest sens, a se vedea: *M. Tomescu*, *Dreptul familiei. Protecția copilului*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 24; *E. Florian*, *Dreptul familiei*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 31.

² C.E.D.O., 11 iulie 2002, *Christine Goodwin contra Regatului Unit*, în *V. Berger*, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, ed. a V-a, București, 2005, p. 441-444. În speță, Christine Goodwin este o transsexuală operată care a trecut de la sexul masculin la cel feminin. Înainte de a se supune unor tratamente hormonale și chirurgicale, ea se căsătorește cu o femeie, împreună cu care are 4 copii. Ea divorțează ulterior. În petiția sa din 15 iunie 1995, adresată Comisiei, se plânge de nerecunoașterea juridică a noii sale identități sexuale, ca și de statutul juridic al transsexualilor în Regatul Unit, denunțând în mod special maniera în care este tratată în domeniul angajării, al securității sociale și al pensiilor, precum și imposibilitatea pentru ea de a se căsători. Reclamanta a invocat art. 8, art. 12, art. 13 și art. 14 ale Convenției. Curtea a reținut că au fost încălcate art. 8 (dreptul la viață privată) și art. 12 (dreptul la căsătorie).

blema „conversiei” sexuale a persoanei (prin modificarea corespunzătoare a actelor de stare civilă) de problema dreptului de a se căsători. De asemenea, faptul că noul cuplu nu poate să procreeze nu prezintă relevanță, deoarece acesta nu este un element esențial al căsătoriei, iar dreptul de a întemeia o familie implică și dreptul de a adopta.

Cu toate acestea, eventuale complicații din punct de vedere juridic pot să apară în cazul în care persoana care recurge la o intervenție medicală de schimbare a sexului este deja căsătorită.

Se poate face distincție între două ipoteze:

- dacă celălalt soț nu a consimțit la o asemenea intervenție medicală, atunci poate cere divorțul pentru imposibilitatea continuării căsătoriei, din culpa soțului care și-a schimbat sexul;

- dacă, însă, celălalt soț a consimțit, atunci el nu mai poate cere divorțul, neputând-se reține culpa soțului transsexual. Pe de altă parte, nici nu mai poate continua căsătoria între două persoane de același sex. Unii autori au considerat că, în lipsa unei reglementări exprese și aplicând regulile din dreptul comun, soluția ar trebui să fie *caducitatea* căsătoriei¹, iar alții au optat pentru încetarea căsătoriei pe data la care se face mențiune în registrul de stare civilă despre modificarea sexului.²

În concluzie, revenind la problema fundamentului regimurilor matrimoniale, dacă se împărtășește concepția tradițională asupra familiei bazate pe căsătorie, rezultă că, într-adevăr, nu există regim matrimonial în afara căsătoriei, iar din perspectiva legislației comparate, nu se face distincție între căsătoria între persoane de sex diferit sau între persoane de același sex.

Tot, astfel, având în vedere recunoașterea schimbării de sex în cazul persoanelor transsexuale și ținând seama de jurisprudența C.E.D.O., rezultă dreptul unei asemenea persoane de a încheia o căsătorie, ceea ce nu pune nicio problemă specială sub aspectul regimului matrimonial.

Dacă însă se lărgeste fundamentul însuși al raporturilor de familie, concepute nu numai ca raporturi bazate pe căsătorie, ci și ca raporturi juridice de familie stabilite în cadrul unor uniuni reglementate de lege și chiar ca raporturi de familie stabilite în fapt, prin extensie, s-ar putea concepe un regim „*cvasi - matrimonial*” sau „*para-matrimonial*” cores-

¹ A se vedea A. Bénabent, *Droit civil. La Famille*, Litec, Paris, 2003, p. 33.

² A se vedea J.Fr. Renucci, *op. cit.*, p. 235.

punzător acestor raporturi, chiar dacă, din punct de vedere lingvistic expresia „regim matrimonial” nu pare să reflecte aceste realități situate în afara căsătoriei (în realitate, ar fi vorba doar de un *regim patrimonial, iar nu de unul matrimonial*).¹

Este remarcabil faptul că, sub imperiul Codului familiei și fără a se discuta despre un regim matrimonial, practica judecătorească aplică, prin analogie, raporturilor patrimoniale dintre concubini unele reguli din materia partajului bunurilor comune ale soților. Se afirmă, astfel, „o tendință de penetrare a reglementărilor Codului familiei privind comunitatea de bunuri spre proprietatea pe cote-părți” a concubinilor.²

2.3. Concepția Noului Cod civil

Opțiunea legiuitorului a fost fermă în sensul reglementării căsătoriei ca uniune între un bărbat și o femeie, cu excluderea expresă a oricăror forme de parteneriat între persoanele de același sex, atât în dreptul intern, cât și în dreptul internațional privat, în planul recunoașterii căsătoriilor sau uniunilor între persoane de același sex.

Astfel, potrivit *art. 271*, „Căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora.”

De asemenea, *art. 277* prevede că: „(1) Este interzisă căsătoria dintre persoane de același sex. (2) Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România. (3) Parteneriatele civile dintre persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România. (4) Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile.”³

---

¹ În sensul că pactul civil de solidaritate din dreptul francez nu poate fi asimilat cu un regim matrimonial, a se vedea *P. Vasilescu, op. cit.*, p. 215.

² *I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit.*, p. 76.

³ Aceste texte au fost introduse la Parlament în cadrul dezbaterilor pe marginea proiectului Codului civil care au precedat procedura de asumare a răspunderii Guvernului. În concepția comisiei de elaborare a proiectului, constituită pe lângă Ministerul Justiției, reglementarea parteneriatelor între persoanele de același sex, respectiv a recunoașterii căsătoriilor și parteneriatelor înregistrate în străinătate, urma să se facă printr-o lege specială, în ideea că prin Codul civil sunt reglementate marile instituții ale dreptului civil, așa cum este și căsătoria, situația acestor parteneriate fiind una specială,

2.4. Întinderea în timp a regimului matrimonial

Legătura indisolubilă, de accesorialitate dintre căsătorie și regimul matrimonial se reflectă neechivoc în reglementarea conferită de Noul

cea ce justifică și o reglementare încorporată într-o lege specială, după modelul altor state europene. Comisia parlamentară constituită pentru a dezbate proiectul Codului civil a optat însă în mod ferm și neechivoc pentru o reglementare care să excludă atât încheierea, cât și recunoașterea în România a căsătoriilor sau parteneriatelor între persoanele de același sex. Pentru a elimina orice suspiciune de discriminare, nu vor fi recunoscute nici parteneriatele între persoanele de sex diferit.

Alin. (4) al art. 277 a fost introdus ținând seama de prevederile O.G. nr. 30/2006 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 102/2005 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European, aprobată prin Legea nr. 500/2006, care transpune în legislația internă prevederile Directivei nr. 38/2004/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind libera circulație și rezidența a cetățenilor Uniunii Europene și membrilor de familie ai acestora pe teritoriul statelor membre. În lumina acestei reglementări, „persoanele aflate în întreținere, precum și partenerul beneficiază de drepturile membrilor de familie ai cetățeanului Uniunii Europene privind intrarea și rezidența pe teritoriul României, în condițiile stabilite de prezenta ordonanță de urgență” [art. 3 alin. (2)]. De asemenea, potrivit art. 2 pct. 7, prin „partener” se înțelege „persoana care conviețuiește cu cetățeanul Uniunii Europene, dacă parteneriatul este înregistrat conform legii din statul membru de origine ori de proveniență sau, în cazul în care parteneriatul nu este înregistrat, relația de conviețuire poate fi dovedită”. Prin urmare, deși din punctul de vedere al dreptului de intrare și ședere în România se recunoaște acestor persoane statutul de membru de familie, din punctul de vedere al statutului civil, nu li se recunosc drepturile și obligațiile civile decurgând din căsătorie sau din parteneriat.

De lege lata, până la intrarea în vigoare a Noului Cod civil se pune problema dacă asemenea căsătorii sau parteneriate pot fi recunoscute în România. Problema se plasează pe tărâmul aplicării art. 8 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, respectiv dacă se opune sau nu ordinea publică de drept internațional privat recunoașterii în România a acestor situații juridice valabil constituite în străinătate. Având în vedere faptul că în prezent Constituția României (art. 48 – Familia) nu se referă expres la diferența de sex, ca și o condiție a căsătoriei, iar Codul familiei nu conține o interdicție expresă, se poate susține că, până la intrarea în vigoare a Noului Cod civil nu se opune ordinea publică de drept internațional privat, deoarece nu se încalcă niciun principiu constituțional sau fundamental al dreptului român. Cu atât mai discutabilă este nerecunoașterea parteneriatelor între persoanele de sex opus. Pe de altă parte, se poate pune și întrebarea dacă și în ce măsură o reglementare nouă, așa cum este aceea cuprinsă în Noul Cod civil, care, deși nu este încă în vigoare, exprimă o opțiune categorică a legiuitorului, poate fi un criteriu de natură să determine chiar *de lege lata* conținutul ordinii publice de drept internațional privat în sensul nerecunoașterii căsătoriilor și parteneriatelor încheiate în străinătate. În ceea ce ne privește, considerăm că reglementarea din Noul Cod civil este excesivă, cel puțin în ceea ce privește interdicția recunoașterii căsătoriilor și parteneriatelor valabil încheiate în străinătate, între persoanele de același sex sau de sex diferit, în contextul în care multe state europene reglementează aceste tipuri de uniuni.

Cod civil întinderii în timp a regimului matrimonial. În esență, se poate spune că regimul matrimonial există și funcționează cât timp durează căsătoria.

În acest sens, „*de lege lata*”, art. 30 alin. (1) C. fam, prevede că sunt comune bunurile dobândite în timpul căsătoriei de oricare dintre soți. Fiind vorba de un regim matrimonial unic și imperativ, existența în timp a comunității legale de bunuri se întinde pe toată durata căsătoriei.

Tot astfel, potrivit *art. 313 alin. (1) din Noul Cod civil* „Între soți, regimul matrimonial produce efecte numai din ziua încheierii căsătoriei.”

De asemenea, *art. 319 alin. (1)* prevede că „Regimul matrimonial încetează prin constatarea nulității, anularea, desfacerea sau încetarea căsătoriei”. După încetare, regimul matrimonial se lichidează potrivit art. 320.

După cum se poate lesne observa, Noul Cod civil are în vedere noțiunea generică de regim matrimonial, dat fiind că acesta nu se mai limitează la comunitatea legală de bunuri care poate să fie sau nu aplicabilă soților, în funcție de opțiunea lor, după cum durata ei poate să coincidă sau nu cu durata căsătoriei (atunci când se modifică regimul matrimonial).

Secțiunea a 3-a

Natura juridică a regimului matrimonial

§ 1. Regimul matrimonial – modalitate a patrimoniului

1.1. Controverse teoretice

Din punct de vedere teoretic, această problemă este una dintre cele mai controversate. Dificultatea provine din diversitatea regimurilor matrimoniale, atât în dreptul comparat, cât și în cadrul fiecărui sistem de drept, care, de regulă, cunoaște mai multe tipuri de regimuri matrimoniale.

De aceea, examinarea naturii juridice a regimului matrimonial s-a făcut distinct, în cadrul celor două mari tipuri de regimuri matrimoniale cunoscute în dreptul comparat: regimuri comunitare și regimuri separate.

În cadrul regimurilor comunitare, problema principală era aceea de a identifica natura juridică a comunității de bunuri a soților, punând în lumină asemănările și deosebirile față de indiviziunea de drept comun

sau proprietatea comună pe cote-părți. Este însă de observat că o asemenea analiză, limitată practic la dreptul de proprietate al soților asupra bunurilor comune nu este de natură să acopere întreaga complexitate a regimului matrimonial comunitar, în cadrul căruia drepturile soților asupra bunurilor comune nu se reduc la dreptul de proprietate, iar compunerea comunității nu se reduce la problematica bunurilor (activului), ci include și pe aceea a datoriilor. Pe de altă parte, în dreptul civil, proprietatea comună în devălmășie a soților este examinată ca o modalitate a dreptului de proprietate.

În cadrul regimurilor matrimoniale separatiste, la prima vedere, sarcina pare mult mai simplă, existând tendința de a nega apartenența acestora la instituția regimurilor matrimoniale, datorită multiplelor apropieri de dreptul civil.

1.2. Natura juridică a regimului matrimonial

Dincolo de controversele privind natura juridică a principalelor tipuri de regimuri matrimoniale, se pot identifica anumite aspecte comune tuturor regimurilor matrimoniale, susceptibile să imprime o natură juridică unitară.

În primul rând, regimul matrimonial este o abstracțiune juridică, un concept a cărui aplicare nu depinde de averea soților. Așa cum orice persoană are un patrimoniu, oricât de săracă ar fi, tot astfel soții sunt supuși unui regim matrimonial, indiferent de averea lor.

În al doilea rând, regimul matrimonial trebuie examinat în complexitatea problemelor pe care le ridică. Premisa de la care trebuie să pornim este aceea că starea civilă de persoană căsătorită induce în mod necesar anumite modificări în statutul patrimonial al acestei persoane. În primul rând, se creează o rețea de raporturi patrimoniale specifice între soți, iar, în al doilea rând, modul în care persoana căsătorită intră, în cadrul circuitului civil și comercial, în raporturi juridice cu terții, diferă – sub anumite aspecte – de modul în care o persoană celibatară stabilește asemenea raporturi juridice.

Dacă avem deci în vedere natura patrimonială a regimului matrimonial, precum și faptul că acesta presupune, în principiu, o *adaptare a patrimoniului persoanei fizice la statutul de persoană căsătorită*, putem considera că *regimul matrimonial este, ca natură juridică, o modalitate a patrimoniului fiecăruia dintre soți.*

§ 2. Importanța determinării naturii juridice a regimului matrimonial

Calificarea regimului matrimonial ca o modalitate a patrimoniului fiecăruia dintre soți permite identificarea problemelor generale ale oricărui regim matrimonial, care constituie practic obiectul juridic al regimului matrimonial.

Prima problemă generală este aceea de a stabili **structura sau compoziția** patrimoniului fiecăruia dintre soți.

Așa cum, în cadrul oricărui patrimoniu, distingem activul și pasivul, tot astfel, în cadrul regimului matrimonial distingem între:

- **activul matrimonial**, problema principală a regimului matrimonial fiind aceea de a stabili care este *natura juridică* a bunurilor fiecăruia dintre soți. În cazul regimurilor comunitare interesează cum se constituie, în cadrul activului patrimonial, masa bunurilor comune și, respectiv, masa bunurilor proprii ale fiecăruia dintre soți, cum se asigură un eventual circuit sau transfer între acestea, cum operează subrogația reală cu titlu universal care menține patrimoniul divizat în aceste două mase de bunuri distincte. Totodată, anumite particularități există în materia probațiunii bunurilor soților.

Trebuie precizat faptul că avem în vedere structura patrimoniului fiecărui soț. Aceasta este valabil și în cazul comunității de bunuri, care se caracterizează prin existența a două patrimonii și a trei mase de bunuri¹: masa bunurilor comune, care se regăsește în patrimoniul fiecăruia dintre soți și cele două mase de bunuri proprii, corespunzătoare patrimoniului fiecăruia dintre ei. Prin urmare, nu se poate vorbi de trei patrimonii, deoarece bunurile comune nu alcătuiesc un al treilea patrimoniu, distinct de patrimoniile celor doi soți, ci există două patrimonii și trei mase de bunuri.

- **pasivul matrimonial**, problema principală a regimului matrimonial fiind aceea de a stabili care este *natura juridică a datoriilor* fiecăruia dintre soți. În cazul regimurilor comunitare interesează cum se determină natura datoriilor ca fiind comune sau proprii și care sunt posibilitățile creditorilor de a urmări în mod corespunzător bunurile comune sau proprii ale soților.

---

¹ Pentru o asociere extrem de inspirată a masei bunurilor proprii și a masei bunurilor comune ale soților cu imaginea unor vase comunicante, a se vedea V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004, p. 63.

A doua problemă generală este aceea de stabili **modul cum funcționează regimul matrimonial**.

Având în vedere *compoziția activului patrimonial*, interesează modul în care soții gestionează bunurile de care dispun, în funcție de natura lor. Altfel spus, care sunt „puterile” pe care le au asupra bunurilor, care sunt condițiile în care pot încheia în mod valabil acte de administrare, folosință și dispoziție asupra bunurilor.

Având în vedere *compoziția pasivului patrimonial*, interesează modul în care soții își asumă datoriile și modul în care răspund față de creditorii (divizibil sau solidar) pentru datoriile asumate, precum și modul în care se regularizează creanțele reciproce dintre soți.

A treia problemă generală este legată de **încetarea și lichidarea regimului matrimonial**. În funcție de natura regimului matrimonial pot fi identificate și alte probleme specifice, de exemplu, împărțea bunurilor în cazul regimurilor comunitare.

Unii autori disting între obiectul juridic și obiectul material al regimului matrimonial. Obiectul juridic se referă la raporturile juridice cărora li se aplică regulile regimului matrimonial. Obiectul material al regimului matrimonial se referă la „suportul pecuniar” al regimului matrimonial, respectiv la ansamblul bunurilor care aparțin cu diferite titluri soților,¹ dar și la datoriile care incumbă soților.

Noțiunile de bunuri și de datorii sunt cele din dreptul comun. De exemplu, în cazul bunurilor, obiectul material al regimului matrimonial îl constituie drepturile reale asupra bunurilor mobile sau imobile, corporale sau incorporale, precum și drepturile de creanță. Limitele legale ale dreptului de proprietate privată sunt, în egală măsură, și limite legale ale dreptului de proprietate a soților.

Secțiunea a 4-a

Principiile regimurilor matrimoniale

Dincolo de diversitatea regimurilor matrimoniale, există un corp de principii care sunt consacrate în aproape toate sistemele de drept moderne, aplicabile raporturilor patrimoniale dintre soți.

---

¹ P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 22; C.M. Crăciunescu, *Regimuri matrimoniale*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 5.